

Ю. М. Перетятко,
к. е. н., доцент, Чернігівський державний технологічний університет

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДІВ РОЗРАХУНКУ ЛІЗИНГОВИХ ПЛАТЕЖІВ

Y. Peretiatko,
PhD in Economics, Chernigiv state technological university

COMPARATIVE ANALYSIS METHODS OF CALCULATION OF LEASE PAYMENTS

У статті проаналізовано методіку розрахунку лізингових платежів та запропоновано метод розрахунку лізингових платежів із врахування методу нарахування амортизації на лізингове майно, що дасть змогу лізингодавцю відшкодувати вартість лізингового майна за рахунок амортизаційних відрахувань.

The article analyzes the accrual method of leasing payments and proposed an accrual method of leasing payments with accrual to the method of depreciation on leased property, which will allow the lessor to recover the cost of the leased property through depreciation deductions.

*Ключові слова: лізинговий платіж, фінансовий лізинг, розрахунок лізингових платежів.
Key words: leasing payment, financial leasing, calculation of lease payments.*

ВСТУП

Одним із індикаторів привабливості операцій фінансового лізингу є обсяг лізингових платежів, для розрахунку яких можуть використовувати різноманітні методи. На практиці лізингодавці розраховують обсяг лізингових платежів за допомогою методу ануїтету, амортизації боргу рівними частинами, нерегулярними платежами тощо.

На законодавчому рівні методика розрахунку лізингових платежів не затверджена, а тому лізингодавці можуть самостійно обирати той чи інший метод розрахунку лізингових платежів при укладанні договору фінансового лізингу. Обсяг лізингових платежів, розрахований різними методами при однакових умовах надання лізингового майна у фінансовий лізинг, може варіюватися. Слід відмітити, що завищений обсяг лізингових платежів робить фінансовий лізинг менш привабливим та дорожчим джерелом фінансування основних засобів для лізингоодержувачів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням розрахунку та аналізу лізингових платежів присвячені праці таких авторів (табл. 1).

Не применшуючи значення отриманих результатів наукового доробку, слід відзначити, що більшість авторів проводить порівняльний аналіз розрахунку лізингових платежів на основі традиційних методів (ануїтет, амортизація боргу рівними частинами, методи нарахування лізингових платежів з постійним темпом зміни тощо) [1; 4; 5; 7; 8] або роблять спробу адаптувати закордонні методики нарахування лізингових платежів [2].

Одним із недоліків традиційних методів розрахунку лізингових платежів є те, що вони не враховують такий важливий чинник, як амортизаційні відрахування. Внаслідок цього лізингоодержувач має погашати вартість лізингового майна не за рахунок амортизаційних відрахувань, а за рахунок інших джерел.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є розробка альтернативного методу нарахування лізингових платежів, який дасть змогу зробити фінансовий лізинг більш привабливим для лізингоодержувачів.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити ряд завдань:

- розрахувати та проаналізувати обсяг лізингових платежів за традиційними методами розрахунку;
- запропонувати альтернативний метод розрахунку лізингових платежів, який би враховував інтереси лізингоодержувача.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На практиці існує широке коло методів розрахунку лізингових платежів, які умовно можна поділити на регулярні та нерегулярні (рис. 1). Водночас на розмір лізингових платежів впливає і періодичність їх внесення.

Регулярні методи нарахування лізингових платежів передбачають сплату лізингових платежів через однакові проміжки часу. До таких методів можна віднести: ануїтет, нарахування лізингових платежів з постійним темпом зміни та лізингові платежів з амортизацією боргу рівними частинами. Нерегулярні методи нарахування лізингових платежів передбачають сплату лізингових платежів нерегулярно, тобто через не рівні проміжки часу.

Розглянемо докладніше розрахунок лізингових платежів методами регулярних платежів.

Нарахування лізингових платежів за методом ануїтету передбачає виплату однакової суми лізингового платежу у визначений графіком термін. За цим методом розрахунок платежів може відбуватися як на початку періоду — платежі пренумерандо, так і в кінці — постнумерандо.

Платежі пренумерандо розраховуються за наступною формулою [8, с. 11]:

$$\Delta\Pi^{np} = \left(ПВ - \frac{ВВ}{(1+i)^t}\right) \cdot \left(\frac{i}{1-(1+i)^{-t}}\right) \cdot \frac{1}{(1+i)} \quad (1),$$

де $\Delta\Pi^{np}$ — сума лізингового платежу за методом ануїтету пренумерандо, грн;

ПВ — первісна вартість лізингового майна;

ВВ — викупна вартість лізингового майна, грн.;

i — ставка відсотка за фінансовим лізингом;

t — кількість періодів для сплати лізингових платежів.

Платежі постнумерандо розраховуються за наступною формулою [8, с. 11]:

$$\Delta\Pi^{пост} = \left(ПВ - \frac{ВВ}{(1+i)^t}\right) \cdot \left(\frac{i}{1-(1+i)^{-t}}\right) \quad (2),$$

де $\Delta\Pi^{пост}$ — сума лізингового платежу за методом ануїтету постнумерандо, грн.;

Регулярні платежі з постійним темпом росту передбачають розрахунок та сплату лізингових платежів зі збільшуваним (прогресивним) або зменшуваним (регресивним) темпом росту.

Величина першого лізингового платежу за методом платежів з постійним темпом зміни розраховується за наступною формулою [8, с. 12]:

Таблиця 1. Стан висвітлення методики розрахунку лізингових платежів у науковій літературі

№ з/п	Автор	Джерело	Дослідження автора
1	В. Андрійчук, О. Радіоненко	[1, с. 56–64]	Автори наводять методику розрахунку лізингових платежів та порівняльний аналіз грошових потоків за регресивною, регресивною і прогресивною шкалою.
2	Е.А. Киселёва	[2]	Досліджуються закордонні методики розрахунку лізингових платежів з метою використання їх в Україні, а саме: метод ануїтету; методика Л. Прилуцького; методика, яка затверджена Міністерством Російської Федерації.
3	І.Я. Кулиняк	[3, с. 269–274]	Автор наводить перелік витрат, які формують розмір лізингових платежів та методику впливу факторів на загальний розмір лізингових платежів методом ланцюгових підстановок, абсолютних та відносних різниць.
4	А.В. Подік	[4, с. 23–28]	Пропонує розраховувати обсяг лізингових платежів із використанням економіко-математичного моделювання.
5	О.М. Радіоненко	[5, с. 84–92]	Автор досліджує розмір лізингових платежів залежно від строків їх виплат та авансового платежу.
6	М.Ф. Рибченко	[6, с. 180–184]	У дослідженні автора приділена увага теоретичним засадам лізингових платежів та питанням відображення їх у бухгалтерському обліку.
7	С.А. Харченко	[7, с. 188–195]	Автор досліджує розмір лізингових платежів залежно від різних схем їх розрахунку: у разі періодичного рівномірного та нерівномірного відшкодування вартості лізингового майна, методом нерегулярних платежів; із врахуванням авансового платежу та відстрочки платежів першого року; із врахуванням прискореної амортизації та у разі авансування викупу об'єкта лізингу за залишковою вартістю.
8	К. Шевченко	[8, с. 11–14]	Автор досліджує розмір лізингових платежів залежно від різних схем їх розрахунку: ануїтет, регулярні платежі з постійним темпом зміни (збільшення або зменшення), амортизація боргу рівними частинами, нерегулярні платежі.

$$ЛП^a = (ПВ - \frac{ВВ}{(1+i)^t}) \cdot \frac{i-k}{1 - (\frac{1+k}{1+i})^t} \quad (3)$$

де k — темп приросту. При $k > 0$ — прогресивна схема нарахування лізингових платежів, при $k < 0$ — регресивна.

Величина другого та наступних лізингових платежів збільшується (зменшується) на відсоток k .

Регулярні лізингові платежі з амортизацією боргу рівними частинами передбачають погашення вартості лізингового майна однаковими частинами, при цьому відсотки нараховуються на залишок заборгованості.

Регулярні платежі з амортизацією боргу рівними частинами розраховуються [8, с. 12]:

$$ЛП^{ам} = ЗЗ_{t-1} \cdot i + \frac{ПВ - ВВ}{t} \quad (4)$$

де $ЗЗ$ — залишок заборгованості за предмет фінансового лізингу на початок кожного наступного лізингового періоду, грн.

Для наочності проведемо розрахунки щодо нарахування лізингових платежів різними методами регулярних платежів із врахуванням періодичності внесення за умови, що вартість предмета фінансового лізингу складає 50,0 тис. грн.; викупна вартість — 5,0 тис. грн.; термін дії угоди — 5 років; орендна ставка відсотка — 15 % річних.

У таблиці 2 зведено розрахунки обсягу лізингових платежів залежно від методу розрахунку та періодичності їх внесення.

За даними таблиці 2 можна зробити наступні висновки:

— найбільший обсяг лізингових платежів досягається при сплаті платежів раз на рік при використанні методу з постійним темпом зміни за прогресивною шкалою, найменший — при сплаті раз на рік при використанні методу ануїтету пренумерандо;

— при використанні методу ануїтету пренумерандо найбільший обсяг лізингових платежів досягається при сплаті раз на

місяць, найменший — раз на рік;
— при використанні методу ануїтету постнумерандо найбільший обсяг лізингових платежів досягається при сплаті раз на рік, найменший — раз на місяць;

— при використанні методу нарахування лізингових платежів з постійним темпом зміни за прогресивною та регресивною схемою найбільший обсяг лізингових платежів досягається при сплаті раз на рік, найменший — раз на місяць;

— при використанні методу нарахування лізингових платежів з амортизацією боргу рівними частинами найбільший обсяг лізингових платежів досягається при сплаті раз на рік, найменший — раз на місяць.

На практиці найбільш поширеними в Україні методами розрахунку лізингових платежів є ануїтет та амортизація боргу рівними частинами.

Для підвищення зацікавленості лізингодержувачів у послугах фінансового лізингу ми пропонуємо враховувати амортизаційні відрахування при розрахунку лізингових платежів:

$$ЛП_i = A_i + B_i \quad (5)$$

де, $ЛП_i$ — лізинговий платіж за t -ий період;

A_i — нарахована сума амортизації за t -ий період;

B_i — нараховані відсотки за користування лізинговим майном за t -ий період.

Амортизація на лізингове майно нараховується одним із методів, які визначені в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку № 7 "Основні засоби".

Нарахування відсотків за користування лізинговим майном здійснюється за формулою:

$$B_i = (ПВ - A_i) \cdot i \quad (6)$$

де $ПВ$ — первісна вартість лізингового майна;

A_i — сума нарахованої амортизації в t -ий період;

i — ставка відсотка на лізингове майно.

Розраховуємо суму лізингових платежів залежно від обраного методу нарахування амортизації та періодичності внесення лізингових платежів за умови, що первісна вартість об'єкта фінансового лізингу складає 50,00 тис. грн., термін дії угоди фінансового лізингу є 5 років, орендна ставка відсотка — 15 % річних, термін корисного використання лізингового майна складає 5 років, ліквідаційна вартість 5,00 тис. грн. Для виробничого методу нарахування амортизації

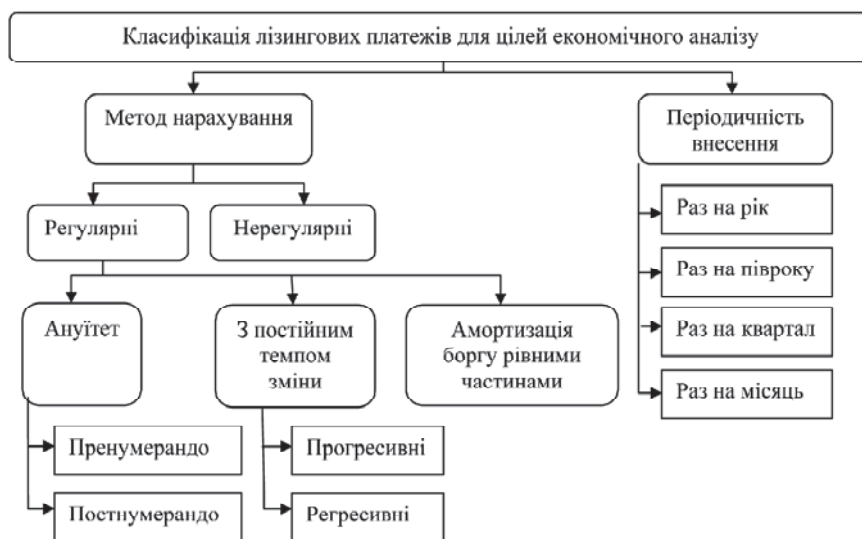

Рис. 1. Класифікація лізингових платежів для цілей економічного аналізу*

Джерело: власна розробка.

приймемо, що підприємство кожний звітний період виробляє однакову кількість продукції. Слід зазначити, що нараховані лізингові платежі з урахуванням прямолінійного та виробничого (якщо кожний звітний період буде виготовлятися однакова кількість продукції) методу нарахування амортизації на лізингове майно тотожні нарахованим лізинговим платежам за методом амортизації боргу рівними частинами. Результати розрахунків зведено у таблицю 3.

За даними таблиці 3 можна зробити наступні висновки:

— при сплаті лізингових платежів раз на місяць найбільший обсяг лізингових платежів досягається із використанням прямолінійного та виробничого методу нарахування амортизації, найменший — з використанням кумулятивного методу;

— при сплаті лізингових платежів раз на квартал найбільший обсяг лізингових платежів досягається із використанням прямолінійного та виробничого методу нарахування амортизації, найменший — з використанням кумулятивного методу;

— при сплаті лізингових платежів раз на півроку найбільший обсяг лізингових платежів досягається із використанням прямолінійного та виробничого методу, найменший — з використанням кумулятивного методу;

— при сплаті лізингових платежів раз на рік найбільший обсяг лізингових платежів нараховується із використанням прямолінійного та виробничого, найменший — з використанням кумулятивного методу.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження свідчать, що на обсяг лізингових платежів впливає метод розрахунку лізингових платежів та періодичність їх сплати. Під дією обраних умов змінюється загальний обсяг лізингового платежу, який впливає на результати діяльності суб'єктів фінансового лізингу: для лізингодавця це дохід, а для лізингоодержувача — витрати.

Для підвищення зацікавленості лізингоодержувачів у послугах фінансового лізингу ми пропонуємо враховувати метод нарахування амортизації на лізингове майно при розрахунку лізингових платежів. У цьому випадку лізингоодержувач зможе відшкодувати вартість одержаного лізингового майна за рахунок амортизаційних відрахувань. Порівнюючи отримані результати на таблиці 3 із таблицею 2, можна зробити висновки, що при сплаті лізингових платежів раз на місяць, або раз у квартал, або раз на півроку найменший обсяг лізингових платежів розраховується методом, який враховує метод нарахування амортизації, а саме зменшення залишкової вартості, або прискореного зменшення залишкової вартості, або кумулятивного; при сплаті лізингових платежів раз на рік найменший обсяг лізингових платежів розраховується із використанням кумулятивного методу.

Отже, для лізингоодержувачів у більшості випадків сплати лізингових платежів найменший обсяг лізингових платежів порівняно із традиційними методами розрахунку лізингових платежів досягається із використанням методу, який враховує метод нарахування амортизації.

Література:

1. Андрійчук В. Методологічні і методичні засади обґрунтування параметрів угоди фінансового лізингу в аграрному секторі / В. Андрійчук, О. Радіоненко // Економіка України. — 2002. — № 10. — С. 56—64.
2. Киселєва Е.А. Анализ методов расчета лизинговых платежей в сделках финансового лизинга / Е.А. Киселєва [Elektronnyi resurs]. — Режим доступу: econindustry.org/arhiv/mag/2006/vip_02_33/st_33_28.pdf
3. Кулиняк І.Я. Методика економічного аналізу лізингових платежів машинобудівних підприємств / І.Я. Кулиняк // Науковий вісник національного лісотехнічного університету України: збірник наукових праць. — Львів: РВВ НЛТУ України. — 2009. — Вип. 19.13. — С. 269—274.
4. Подік А.В. Моделювання агролізингових платежів / А.В. Подік // Агросвіт. — 2008. — № 8. — С. 23—28.

Таблиця 2. Порівняння методів розрахунку лізингових платежів із врахуванням періодичності внесення

Метод нарахування	Підвид методу	Загальний обсяг лізингових платежів із врахуванням періодичності внесення, грн.			
		раз на місяць	раз на квартал	раз на півроку	раз на рік
Ануїтет	Пренумерандо	67143,5	66039,4	64473,2	61627,0
	Постнумерандо	67982,8	68515,9	69308,7	70871,0
Змінний темп	Прогресивна	72269,5	72702,6	73336,7	74552,7
	Регресивна	64027,3	64521,1	65267,2	66783,2
Амортизація боргу рівними частинами		65906,3	66468,8	67312,5	69000,0

Таблиця 3. Порівняння обсягу лізингових платежів із врахуванням методу амортизації та періодичності внесення

Назва методу амортизації	Загальний обсяг лізингових платежів із врахуванням періодичності внесення, грн.			
	раз на місяць	раз на квартал	раз на півроку	раз на рік
Прямолінійний	65906,3	66468,8	67312,5	69000,0
Зменшення залишкової вартості	60196,8	60759,3	61603,1	63290,6
Прискореного зменшення залишкової вартості	60233,8	60810,2	61674,8	63404,0
Кумулятивний	57656,25	58218,75	59062,50	60750,0
Виробничий	65906,3	66468,8	67312,5	69000,0

5. Радіоненко О.М. Обґрунтування розміру авансового платежу та строків виплат лізингових платежів при укладанні лізингових угод у сільському господарстві / О.М. Радіоненко // Економіка АПК. — 2002. — № 7. — С. 84—92.

6. Рибченко М.Ф. Методичні основи розрахунку й обліку лізингових платежів / Рибченко М.Ф. // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємство: науково-виробничий журнал. — 2009. — № 1. — С. 180—184.

7. Харченко С.А. Методичні основи розрахунку лізингових платежів / С.А. Харченко // Актуальні проблеми економіки: науковий економічний журнал. — 2009. — № 4. — С. 188—195.

8. Шевченко К. Методи розрахунку лізингових платежів / Костянтин Шевченко // Лізинг в Україні. — 2005. — № 4. — С. 11—14.

References:

1. Andriichuk V. Metodologichni i metodichni zasady obgruntuвання parametriv ugodi finansovogo lizingu v agrarnomu sektori / V. Andriichuk, O. Radionenko // Ekonomika Ukraini. — 2002. — № 10. — С. 56—64.
2. Kiseleva E.A. Analiz metodov rascheta lizingovykh platezhei v sdelkax finansovogo lizinga / E.A. Kiseleva // [Elektronnyi resurs]. — Rezhim dostupy: econindustry.org/arhiv/mag/2006/vip_02_33/st_33_28.pdf
3. Kulinyak I.YA. Metodika ekonomichnogo analizu lizingovykh platezhiv mashinobudivnix pidpriemstv / I.YA. Kulinyak // Naukovii visnik nacional'nogo lisotexnichnogo universitetu Ukraini: zbirnik naukovix prac'. — L'viv : RVV NLTU Ukraini. — 2009. — Vip. 19.13. — С. 269—274.
4. Podik A.V. Modelyuvannya agrolizingovykh platezhiv / A.V. Podik // Agrosvit. — 2008. — № 8. — С. 23—28
5. Radionenko O.M. Obgruntuвання rozmiru avansovogo platezhu ta strokiv viplat lizingovykh platezhiv pri ukladanni lizingovykh ugod u sil's'komu gospodarstvi / O.M. Radionenko // Ekonomika APK. — 2002. — № 7. — С. 84—92.
6. Ribchenko M.F. Metodichni osnovi rozrakhunku i obliku lizingovykh platezhiv / Ribchenko M.F. // Derzhava ta regioni. Seriya: Ekonomika ta pidpriemnictvo: naukovo-virobnichii zhurnal. — 2009. — № 1. — С. 180—184.
7. Xarchenko S.A. Metodichni osnovi rozrakhunku lizingovykh platezhiv / S.A. Xarchenko // Aktual'ni problemi ekonomiki: naukovii ekonomichnii zhurnal. — 2009. № 4. — С. 188—195.
8. SHevchenko K. Metodi rozrakhunku lizingovykh platezhiv / Kostyantyn SHevchenko // Lizing v Ukraini. — 2005. — № 4. — С. 11—14.

Стаття надійшла до редакції 23.04.2013 р.